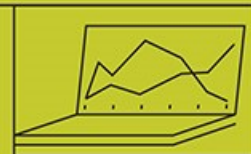

ÜPP SK 2023–2027 otsetoetuste vormis
sekkumiste ning maaelu arengu edendamise
sekkumiste, MAK 2014–2020 toetuste ning
muude toetuste jaotumine 2024. aastal

2025

Tellija: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Uuringu teostaja: Maaelu Teadmuskeskus

Vastutav läbiviija: Maris Kruuse

Analüüsi teostaja: Eduard Matveev (Maamajanduse valdkond)

Tehniline tugi: Marek Kärner (Maamajanduse valdkond)

Antud töö andmete kasutamisel või tsiteerimisel tuleb viidata allikale.

LISAINFO JA KONTAKT

Maaelu Teadmuskeskus

Põllumajandusuuringute osakond

Agroökoloogia valdkond

Tähe tn 4, Tartu linn, 51010 Tartu maakond

E-post: maris.kruuse@metk.agri.ee

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Sisukord

Jooniste loetelu.....	3
Lisade loetelu.....	3
Kasutatud kirjanduse loetelu.....	3
Uuringu lühikokkuvõte.....	3
ÜPP SK 2023–2027 ja MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jaotumine.....	4
ÜPP SK 2023–2027, MAK 2014–2020 toetuste ning muude toetuste jaotumine 2024. aastal.....	4
Kokkuvõte.....	9

Jooniste loetelu

Joonis 1. ÜPP SK 2023–2027 I ja II samba, MAK 2014–2020 toetuste ning muude väljamakstud toetuste jagunemine maakonniti 2024. aastal (PRIA, 26.03.2025 andmetel); (METK, 2024u).....	6
Joonis 2. ÜPP SK 2023–2027 I ja II samba, MAK 2014–2020 toetuste ning muude väljamakstud toetuste jaotumine tootjate suurusklassi alusel 2024. aastal (PRIA, 26.03.2025 andmetel); (PRIA, 26.03.2025 andmetel); (FADN, 2024).....	7
Joonis 3. ÜPP SK 2023–2027 I ja II samba, MAK 2014–2020 toetuste ning muude väljamakstud toetuste jaotumine tootjate tootmistüübi alusel 2024. aastal (PRIA, 26.03.2025 andmetel); (PRIA, 26.03.2025 andmetel); (FADN, 2024).....	8

Lisade loetelu

- Lisa 1. Põllumajandustootjate esindatus, üldkogumi struktuur tootmistüübi ja majandusliku suuruse järgi 2024. aastal
- Lisa 2. Makstud toetused majanduslike suurusklasside lõikes 2024. aastal
- Lisa 3. Makstud toetused põllumajandustootjatele ja töötlejatele ning maaelu arenguks maakonniti 2024. aastal
- Lisa 4. Makstud toetused põllumajandustootjatele ja töötlejatele ning maaelu arenguks majanduslike suurusklasside lõikes 2024. aastal
- Lisa 5. Makstud toetused põllumajandustootjatele ja töötlejatele ning maaelu arenguks tootmistüüpide lõikes 2024. aastal

Kasutatud kirjanduse loetelu

- FADN, 2024. (kuupäev puudub). *Põllumajandusliku raamatupidamise andmebaas*. Allikas: <https://metk.agri.ee/fadn>
- METK, 2024u. (kuupäev puudub). MAK 2014–2020 ja ÜPP 2023–2027 hindamistegevuste raames 2023. aastal läbiviidud uuringud.
- METK, 2025c. (kuupäev puudub). *MAK 2014–2020 põllumajanduse keskkonna- ja kliimameetmete hindamine sotsiaalmajanduse aspektist lähtudes 2023. aasta kohta*. Jäned.
- PRIA, 26.03.2025 andmetel. (kuupäev puudub). *Makstud summad klientide lõikes 2024. aastal*.

Uuringu lühikokkuvõte

Uuringu eesmärk on analüüsida ÜPP strateegiakava 2023–2027 ja MAK 2014–2020 raames põllumajandustootjatele, töötlejatele ja maaelu arenguks makstud toetuste jaotumist 2024. aastal maakondade, FADN tootmistüüpide ja majandusliku suurusgruppide lõikes. Toetuste analüüsimisel võeti arvesse PRIA poolt 2024. aastal väljamakstud ÜPP strateegiakava 2023–2027 toetused (otsetoetuste vormis sekkumised, maaelu arengu edendamise sekkumised ning muud ÜPP strateegiakava 2023–2027 toetused), MAK 2014–2020 toetused ning muud toetused (otsetoetused, koolikava toetus, siseriiklikud toetused ning erakorralised meetmed).

2024. aastal väljamakstud toetussumma oli 326,3 miljonit eurot: ÜPP SK 2023–2027 I samba ehk otsetoetuste vormis sekkumiste raames maksti toetusi 199,5 mln eurot, II samba ehk maaelu arengu edendamise sekkumiste raames 33,5 mln eurot, MAK 2014–2020 toetusi 77,8 mln eurot ning muid toetusi 15,5 mln eurot. Toetuste kogusummast maksti märkimisväärne osa Tartu, Lääne-Viru, Pärnu ja Harju maakonda – vastavalt 12%, 10%, 9,6% ja 9,3%.

Suurtootjatele makstakse toetustest aasta-aastalt järjest suurem osa. 2024. aastal maksti suurtootjatele toetuste kogusummast 61%, keskmise suurusega ja FADN tüpologia järgi määratlemata suurusega tootjad said 15%, väiketootjad 6,5% ja hobitalud 3,0%.

Tootmistüübi analüüsid, maksti 2024. aastal 43% toetuste kogusummast taimekasvatajatele. Piimatootjad said 16%, FADN-i järgi määratlemata tootmistüübi tootjad 15%, loomakasvatavad 14% ja segatootmise tüübi ettevõtted 7,9% toetuste kogusummast. Sea- ja linnukasvatus, püsilikultuurid ning aiandus kokku said 4% toetuste kogusummast.

ÜPP SK 2023–2027 ja MAK 2014–2020 keskkonnatoetuste jaotumine

Põllumajanduse ja maaelu arengu toetamiseks on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) raames ette nähtud erinevad toetusskeemid. Põllumajandustoetuste rakendamist Eestis reguleerib EL ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) rakendamise seadus. Toetuste analüüsimisel võeti arvesse PRIA poolt 2024. aastal väljamakstud ÜPP strateegiakava 2023–2027 toetused (otsetoetuste vormis sekkumised, maaelu arengu edendamise sekkumised ning muud ÜPP strateegiakava 2023–2027 toetused), MAK 2014–2020 toetused ning muud toetused (otsetoetused, koolikava toetus, siseriiklikud toetused ning erakorralised meetmed). 2024. aastal maksti välja MAK 2023. aasta taotlusvooru toetused.

Põllumajandustootjate esindatus, üldkogumi struktuur tootmistüübi ja majandusliku suuruse järgi 2024. aastal välja makstud toetuste jaotumisel on esitatud lisas (Lisa 1). Lisas 2 on esitatud makstud toetuste koond põllumajandustootjatele ja töötajatele ning maaelu arenguks majanduslike suurusklasside lõikes. Toetuste jaotumisel maakonniti (Lisa 3) on aluseks võetud PRIA kliendiregistris olev toetuse saaja tegevuskoha maakond (maakond, kus asub suurem osa põllumajandusettevõtja põldudest/tootmisest ja/või on ettevõtte registreeritud). Põllumajandustootjate maad võivad paikneda mitmes maakonnas ja seetõttu tuleb arvestada, et antud maakondlik jaotus ei pruugi näidata tegelikke toetuste kasutamise piirkondi (majandusnäitajate valdkonna uuringute meetodikate dokument).

Töö teostaja on Maaelu Teadmuskeskuse põllumajandusuuringute osakonna maamajanduse valdkond, kontaktisik Maris Kruuse, maris.kruuse@metk.agri.ee, põllumajandusuuringute osakonna agroökoloogia valdkonnast.

ÜPP SK 2023–2027, MAK 2014–2020 toetuste ning muude toetuste jaotumine 2024. aastal

Analüüsitakse ÜPP strateegiakava 2023–2027 ja MAK 2014–2020 raames põllumajandustootjatele, töötajatele ja maaelu arenguks makstud järgmiste toetuste jaotumist:

- ÜPP strateegiakava 2023–2027 otsetoetuste vormis sekkumised:
 - 1.1 Põhiline sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks
 - 1.2 Täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks
 - 7.1 Täiendav sissetulekutoetus noortele põllumajandustootjatele
 - ÖK1 Kliima- ja keskkonnakava: keskkonnasõbralik majandamine
 - ÖK2 Kliima- ja keskkonnakava: mahepõllumajanduse ökokava
 - ÖK3 Kliima- ja keskkonnakava: ökoalad
 - ÖK4 Kliima- ja keskkonnakava: ökosüsteemiteenuste säilitamine põllumaal
 - ÜPP Põllumajandustootmisega seotud toetused
 - Muud ÜPP strateegiakava 2023–2027 toetused
- ÜPP strateegiakava 2023–2027 maaelu arengu edendamise sekkumised:
 - 9.1 Loomade heaolu toetus
 - 9.2 Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetus
 - 9.3 Loomade tervist edendavate kõrgemate majandamisnõuete toetus
 - KK4 Mulla- ja veekaitsetoetus
 - KK6 Pärandniidu hooldamise toetus
 - KK8 Ohustatud tõugu looma pidamise toetus

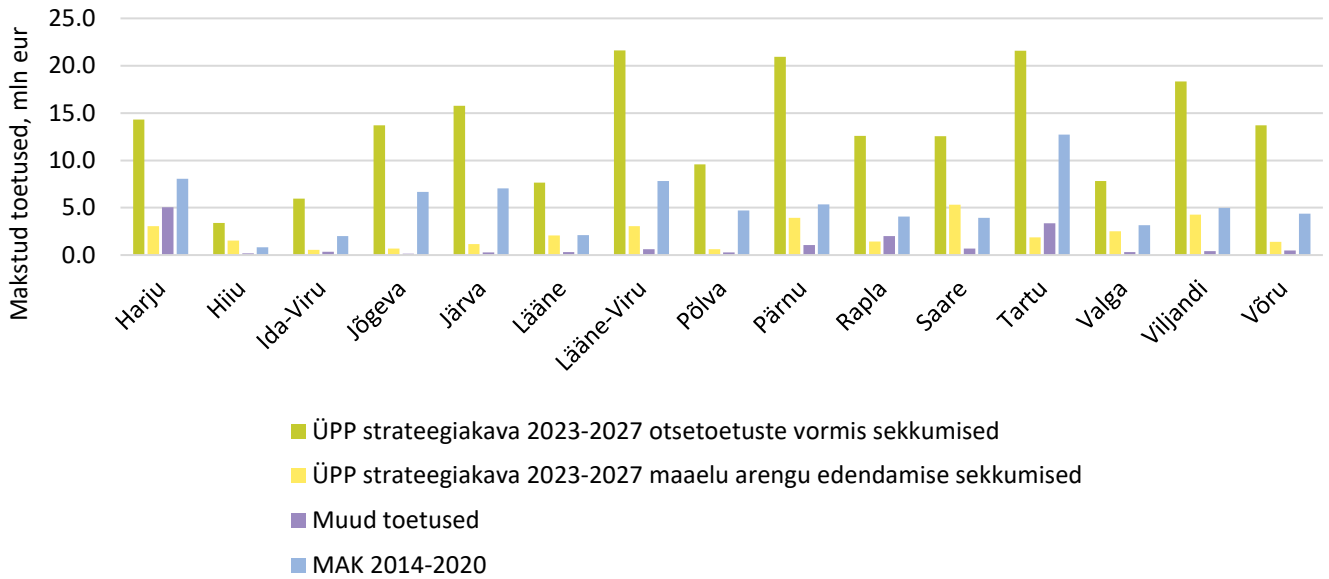
- KK9 Elurikkuse soodustamine Natura 2000 erametsades
- Muud otsetoetused
- Koolikava toetus (koolipiim, koolipuuvili, mahe koolitoidu toetus)
- Siseriiklikud toetused (mesilaspere toetus, praktikatoetus, põllumajandusloomade aretustoetus, põllumajandustootjate asendamise toetus, turuarendustoetus)
- Erakorralised meetmed (erakorraline toetus põllumajandustootjate elujõulisust ohustava majandusliku kahju hüvitamiseks)
- MAK 2014–2020 toetused:
 - Teadmussiire ja teavitus (KOKKU)
 - 4. Investeeringud materiaalsesse varasse (KOKKU)
 - 6. Põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse areng (KOKKU)
 - 16. Koostöö (KOKKU)
 - 19. Toetus LEADERi kohalikule arengule
 - Muud MAK 2014–2020 toetused

2024. aastal maksti põllumajandustootjatele ja töötajatele ÜPP SK 2023–2027 I samba ehk otsetoetuste vormis sekkumiste raames toetusi 199,5 mln eurot ning II samba ehk maaelu arengu edendamise sekkumiste raames 33,5 mln eurot (vastavalt 61% ja 10% toetuste kogusummast). MAK 2014–2020 toetusi maksti 77,8 mln eurot (24% toetuste kogusummast) ning muid toetusi 15,5 mln eurot (4,8% toetuste kogusummast). Kokku maksti 2024. aastal välja 326,3 mln eurot.

Maakonnad, kuhu maksti 2024. aastal kõige enam ÜPP SK 2023–2027 otsetoetusi (ca 11% I samba kogusummast, vahemikus 21,0 kuni 21,6 mln eurot maakonna kohta), olid samad nagu varasematel aastatel – Lääne-Viru, Tartu ja Pärnu (Joonis 1). Kuni 5% kogu I samba summast maakonna kohta läks Hiiu (3,4 mln), Ida-Viru (5,9 mln), Lääne (7,6 mln), Valga (7,8 mln) ja Põlva (9,6 mln) maakonna tootjatele. Ülejäänud summa jagunes ligi pooltele Eesti maakondadest (Saare, Rapla, Võru, Jõgeva, Harju, Järva ja Viljandi) vahemikus 12,5 kuni 18,3 mln eurot maakonna kohta.

2024. aastal väljamakstud toetuste kogusummast moodustasid ÜPP SK 2023–2027 I ja II samba toetused vastavalt 61% ja 10%, MAK 2014–2020 toetused 24% ning muud toetused 4,8%.

ÜPP SK 2023–2027 II samba ehk maaelu arengu edendamise sekkumiste raames välja makstud toetuste kogusumma oli 2024. aastal 33,5 mln eurot, sellest Saare maakonna tootjatele läks 16%, Viljandi 13% ning Pärnu maakonna tootjatele 12% (summad vahemikus 3,9–5,3 mln). Kuni 5% kogu II samba summast said Ida-Viru, Põlva, Jõgeva, Järva, Võru, Rapla ja Hiiu maakonna tootjad (0,6–1,5 mln), ülejäänud maakondade tootjatele makstud summad jäi vahemikku 1,9–3,1 mln (5,6–9,1% kogusummast).

Joonis 1. ÜPP SK 2023–2027 I ja II samba, MAK 2014–2020 toetuste ning muude väljamakstud toetuste jagunemine maakonniti 2024. aastal (PRIA, 26.03.2025 andmetel); (METK, 2024u)

MAK 2014–2020 toetuste kogusummast 16% maksti Tartumaa ning 10% Harjumaa ja Lääne-Virumaa tootjatele (vastavalt 12,8 mln, 8,1 mln ja 7,8 mln eurot). Kuni 5% toetustest said Hiiu, Ida-Viru, Lääne, Valga ja Saare maakonna tootjad, ülejäänud said toetusi vahemikus 5,2–9,1% kogusummast.

Muude toetuste hulka on arvestatud muud otsetoetused, koolikava toetus, siseriiklikud toetused ja erakorralised meetmed, kokku 15,5 mln eurot. Sellest summast üle poole maksti Harjumaale (33%) ja Tartumaale (22%).

Toetuste jaotumine põllumajandustootjate suurusgruppi

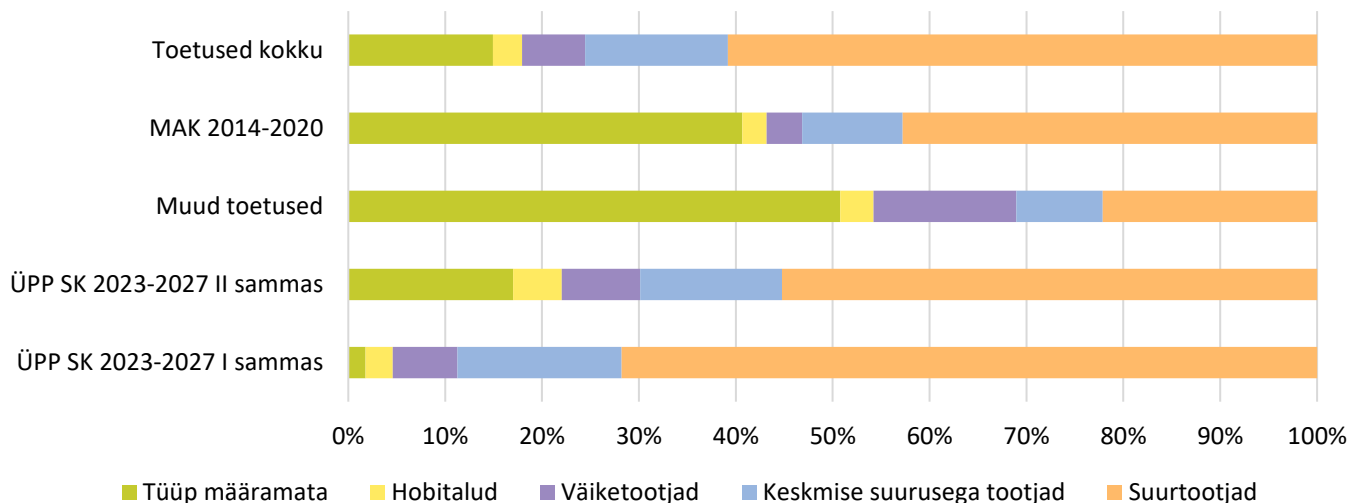
Toetuste analüüsil määrati igale PRIA põllumajandusloomade ja põllumassiivide registris olevale tootjale (kellel oli maid ja/või loomi) tootmistüüp ja majanduslik suurus vastavalt Euroopa Liidu FADN tüpoloogiale. Majandusliku suuruse alusel jaotatakse tootjad kolme gruppi: väiketootjad¹, keskmise suurusega tootjad² ja suurtootjad³. Tootjaid, kelle SKT on kuni 4000 eurot, võib tinglikult nimetada hobitaludeks⁴. Majanduslikel suurusgruppidel põhinev toetuste täpsem jagunemine 2024. aastal on ära toodud lisas (Lisa 4).

1 Väiketootjad – sisemajanduse kogutoodang (SKT) 4 000€ – 25 000€;

2 Keskmise suurusega tootjad – SKT 25 000€ – 100 000€;

3 Suurtootjad – SKT üle 100 000€;

4 Hobitalud – SKT on kuni 4000 €.

Joonis 2. ÜPP SK 2023–2027 I ja II samba, MAK 2014–2020 toetuste ning muude väljamakstud toetuste jaotumine tootjate suurusklassi alusel 2024. aastal (PRIA, 26.03.2025 andmetel) (PRIA, 26.03.2025 andmetel); (FADN, 2024)

Suurtootjatele makstakse toetuste kogusummast üldiselt järjest rohkem – 2024. aastal 61% (2023. a 58%; 2022. a 62%; 2021. a 59%; 2020. a 55%; 2019. a 53%), sh ÜPP SK 2023–2027 I samba toetustest 72%, II samba toetustest 55% ning MAK 2014–2020 toetustest 43% (Joonis 2). Muudest toetustest said suurtootjad 22%. Keskmise suurusega tootjad said toetuste kogusummast 15%, I samba toetustest 17%, II samba toetustest 15%, MAK 2014–2020 toetustest 10% ja muudest toetustest 8,9%. Väiketootjad said toetustest 6,5% (2023. aastal 6,1%): muudest toetustest 15%, ÜPP SK 2023–2027 II samba toetustest 8,1%, I samba toetustest 6,7% ning MAK 2014–2020 toetustest 3,7%. Toetuste kogusummast 15% (2023. a 21%) said FADN tüpoloogias järgi määratlemata tootjad⁵, sh 17% ÜPP SK 2023–2027 II samba, 1,8% I samba, 41% MAK 2014–2020 ning 51% muudest toetustest. Hobitalud said toetuste kogusummast 3,0% (2023. a 2,1%).

Märkimisväärne osa 2024. aastal välja makstud toetustest (61%; summas 198,5 mln eurot) läks suurtootjatele.

Toetuste jaotumine põllumajandustootjate tootmistüübi järgi

Toetuste jagunemist analüüsiti ka põllumajandustootjate tootmistüübi järgi. Eestis on kasutusel üldisel tasandil seitse tootmistüüpi: taimekasvatuse⁶, aiandus⁷, püsiloomakasvatuse⁸, piimatootmine, loomakasvatuse⁹, sea- ja linnukasvatuse¹⁰ ja segatootmine¹¹.

5 Tootjad, kellele on 2023. aastal PRIA poolt välja makstud toetusi, kuid kelle kohta puuduvad majandusliku suuruse määramiseks vajalikud algandmed (SKT väärtus eurodes, mis määratakse lähtudes hektarite ja loomade arvust selles majapidamises ning vastavatest standardtoodangu koefitsientidest)

6 Taimekasvatuse – teravilja, õli- ja valgukultuuride kasvatamine, üldine taimekasvatuse

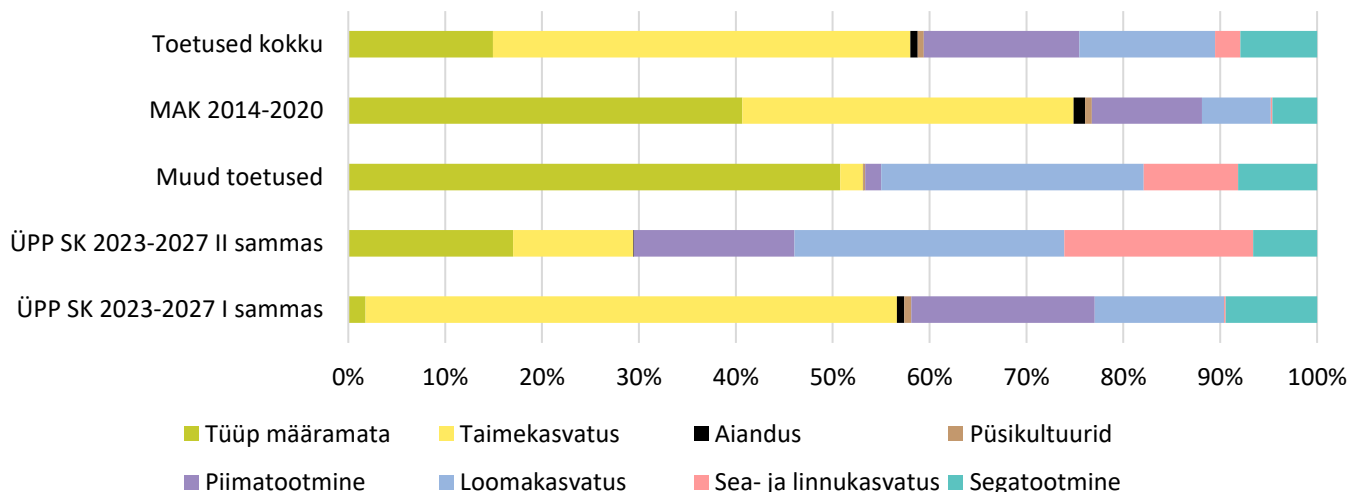
7 Aiandus – aiandus katmikalal, avamaal, muu aiandus (k.a puukoolid)

8 Püsiloomakasvatuse – puuviljakasvatuse, erinevate püsiloomakasvatuse kasvatamine

9 Loomakasvatuse – lihase-, piima- ja lihasekasvatuse, lamba- ja kitsekasvatuse, muud karjatatavad loomad

10 Sea- ja linnukasvatuse ja erinevate teratoiduliste kasvatamine

11 Segatootmine – segataimekasvatuse (põllukultuurid, aiandus, püsiloomakasvatuse), segaloomakasvatuse – peamiselt karjatatavad loomad või peamiselt karjatatavad loomad või peamiselt teratoidulised, segataimekasvatuse, lisaks karjatatavad loomad, muud taime- ja loomakasvatuse kombinatsioonid

Joonis 3. ÜPP SK 2023–2027 I ja II samba, MAK 2014–2020 toetuste ning muude väljamakstud toetuste jaotumine tootjate tootmistüübi alusel 2024. aastal (PRIA, 26.03.2025 andmetel) (PRIA, 26.03.2025 andmetel); (FADN, 2024)

Detailsemad andmed toetuste jagunemise kohta erinevate tootmistüüpidega ettevõtete vahel on ära toodud lisa (Lisa 5). Tootmistüübi analüüsis, läks 2024. aastal 43% toetuste kogusummast taimekasvatajatele (2023. a 39%; 2022. ja 2021. a 45%; 2020. a 52%; 2019. a 38%) (Joonis 3). Piimatootjad said 16%, FADN-i järgi määratlemata tootmistüübi tootjad 15%, loomakasvatajad 14% ja segatootmise tüübi ettevõtted 7,9% toetuste kogusummast. Sea- ja linnukasvatuse sai 2,6%, aiandus 0,8% ning püsilikultuurid 0,6% toetuste kogusummast.

2024. aasta toetuste kogusummast 43% maksti taimekasvatusele.

ÜPP SK 2023–2027 I samba ehk otsetoetuste vormis sekkumiste raames väljamakstud toetuste kogusummast moodustas taimekasvatajate osa 55%, piimatootjate osa 19%, loomakasvatajate osa 13,4% ja segatootjatel 9,4%. ÜPP SK 2023–2027 II samba ehk maaelu arengu edendamise sekkumiste raames välja makstud toetuste kogusummast läks 28% loomakasvatusele, 20% sea- ja linnukasvatajatele, 17% FADN-i järgi määratlemata tootmistüübile ning piimatootjatele. MAK 2014–2020 toetusi maksti 2024. aastal 41% FADN-i järgi määratlemata tootmistüübile ning 34% taimekasvatajatele, ülejäänutele vähem. Muudest toetustest maksti lausa pool (51%) FADN-i järgi määratlemata tootmistüübi tootjatele.

Kokkuvõte

- Toetuste analüüsimisel võeti arvesse PRIA poolt 2024. aastal väljamakstud ÜPP strateegiakava 2023–2027 toetused (otsetoetuste vormis sekkumised, maaelu arengu edendamise sekkumised ning muud ÜPP strateegiakava 2023–2027 toetused), MAK 2014–2020 toetused ning muud toetused (otsetoetused, koolikava toetus, siseriiklikud toetused ning erakorralised meetmed).
- 2024. aastal väljamakstud toetussumma oli 326,3 miljonit eurot, millest ÜPP SK 2023–2027 I samba ehk otsetoetuste vormis sekkumiste raames maksti toetusi 199,5 mln eurot ning II samba ehk maaelu arengu edendamise sekkumiste raames 33,5 mln eurot (vastavalt 61% ja 10% toetuste kogusummast). MAK 2014–2020 toetusi maksti 77,8 mln eurot (24% toetuste kogusummast) ning muid toetusi 15,5 mln eurot (4,8% toetuste kogusummast).
- Samaselt eelmiste aastatega maksti I samba toetusi kõige enam Lääne-Viru, Tartu ja Pärnu maakonda (11% I samba kogusummast; 21,0–21,6 mln eurot maakonna kohta). II samba raames välja makstud toetuste kogusummast läks Saare maakonna tootjatele 16%, Viljandi 13% ning Pärnu maakonna tootjatele 12% (summad vahemikus 3,9–5,3 mln). MAK 2014–2020 toetuste kogusummast 16% maksti Tartumaa ning 10% Harjumaa ja Lääne-Virumaa tootjatele (vastavalt 12,8 mln, 8,1 mln ja 7,8 mln eurot). Muude toetuste kogusummast (sh muud otsetoetused, koolikava toetus, siseriiklikud toetused ja erakorralised meetmed) üle poole maksti Harjumaale (33%) ja Tartumaale (22%).
- Järjest suurem osa toetustest makstakse suurtootjatele. 2024. aastal läks suurtootjatele toetuste kogusummast 61% (2023. a 58%; 2022. a 62%; 2021. a 59%; 2020. a 55%; 2019. a 53%), sh ÜPP SK 2023–2027 I samba toetustest 72%, II samba toetustest 55% ning MAK 2014–2020 toetustest 43%. Muudest toetustest said suurtootjad 22%.
- Keskmise suurusega tootjad ning FADN tüpologia järgi määratlemata suurusega tootjad said toetuste kogusummast 15%, väiketootjad 6,5% ning hobitalud 3,0%.
- Toetmistüübiti jagunes 2024. aastal makstud toetuste kogusumma järgnevalt: 43% taimekasvatajad, 16% piimatootjad, 15% FADN-i järgi määratlemata toetmistüüp, 14% loomakasvatajad ning 7,9% segatootmine. Sea- ja linnukasvatus, püsiloomad ja aiandus said kokku 4% toetuste kogusummast.